

FORSKNING

BØRN&UNGE

NR 24 | SEPTEMBER 2014 | bupl.dk

TEMA: KØN OG PÆDAGOGIK

» På den ene side bliver forældre nervøse for, at deres børn stikker for meget ud, hvis deres lille dreng vil gå i kjole. På den anden side vil vi gerne ruste dem til at leve op til samfundets krav om fleksibilitet og originalitet.

Dorte Marie Søndergaard, professor ved Aarhus universitet.

BØRN&UNGE FORSKNING

Blegdamsvej 124
2100 København Ø
Telefon: 3546 5100
Telefax: 3546 5099
E-mail: b&u@bupl.dk
www.boernogunge.dk

REDAKTIONEN

Redaktionschef:

Lene Søborg (søb) (ansv.)

Redaktion:

Anders W. Christensen (awc)
Peter Engelbrekt Petersen (ppn)
Camilla Mehlsen
Kasper Anthon Sørensen (kps)

Grafisk tilrettelæggelse:

Jeanne Olsen (jno)

BUPL'S FORSKNINGSSATSNING

Blegdamsvej 124
2100 København Ø
v/ Konsulent Peter Engelbrekt Petersen
Telefon: 3546 5142
E-mail: ppn@bupl.dk
bupl.dk/forskning

B U P L

Børne- og Ungdomspædagogernes
Landsforbund

Blegdamsvej 124
2100 København Ø
Telefon: 3546 5000
(kl. 9-15)
Telefax: 3546 5039
E-mail: bupl@bupl.dk
bupl.dk

TRYK

Stibo Graphic
Kontrolleret oplag: 64.954
ISSN: 1903-962X

forord

KØN OG PÆDAGOGIK

Dette nummer af Børn&Unge Forskning diskuterer forskellige vinkler på køn, og kønsopfattelser i pædagogikken. Det er der gode grunde til. For det første har vi fået en ny pædagoguddannelse hvor viden om kønsidentitet, seksualitet, ligestilling og familieformer, indgår i uddannelsens fællesdel. Det skal gøre de studerende i stand til at formulere faglige mål og midler til skabelse af rum for menneskers mangfoldighed og til understøttelse af kønnenes lige muligheder, som der står i bekendtgørelsen.

FLERE MÆND?

Desuden har vi en minister for dagtilbudsområdet, som meget gerne ser flere mænd i daginstitutionerne. Og der er faktisk kommet flere mænd både på pædagoguddannelsen og på daginstitutionsområdet. Det er glædeligt, men for BUPL er flere mænd ikke et mål i sig selv. Personalet skal gerne afspejle den mangfoldighed, som vores samfund består af. Og det betyder blandt andet, at forskellige køn og kønsopfattelser helst skal være til stede. Men det betyder ikke, at mænd i sig selv skaber en bedre pædagogik. Noget tyder dog på, at især drengene er glade for det mandlige personale.

PÆDOFILIFRYGT

Krænkelse af børn er en modbydelig forbrydelse og skal så vidt muligt forhindres, og hvis det alligevel forekommer skal krænkerne straffes. Men frygten for pædofili har desværre medført nogle uheldige tendenser.

For det første bliver flere mænd uretfærdigt anklaget. Det risikerer at ødelægge deres arbejds- og privatliv fuldstændigt, som filmen Jagten i 2013 så fint illustrerede.

Desuden har frygten for pædofili medført, at en lang række kommuner og institutioner har indført særregler for mænd.

BUPL mener at særregler for mandlige pædagoger er problematiske fordi:

1. Særregler forhindrer mandlige pædagoger i at udføre omsorgsarbejde.
2. Særregler skaber en kultur med mistænkeliggørelse og mistillid.
3. Særregler kan skræmme mandlige pædagoger væk fra området og dermed kan særreglerne bidrage med at opretholde et i forvejen kønsopdelt uddannelses- og arbejdsmarked.

MANGFOLDIGHED

I BUPL mener vi ikke, at pædagogikken kan eller skal udviske kønsforskelle. Men vi mener på den anden side heller ikke, at pædagogikken skal opdrage børnene til meget traditionelle kønsopfattelser. Når aktiviteter tilrettelægges og igangsættes med børnene, som pige-aktiviteter eller drengeting, så bør vores advarselslamper tændes. Læs eksempelvis om, hvordan du kan arbejde med køn og skabe mangfoldighed i kønsopfattelserne i artiklen om 10 bud på køn i børnehøjde.

God læselyst.

Allan Baumann

”Lad os sætte børnenes behov forrest og spørge til kompetencer. Hvem har noget at byde ind med? Man skal passe på med at lave stereotyper, så mænd laver én type arbejde og kvinder en anden (...) det behøver ikke at være Mark, der altid skal lave bål, og Morten, der spiller fodbold.”

Steen Baagøe Nielsen, RUC

SIDE 14-17

Foto: Jens Hasse.

INDHOLD

- 4 FORVENTNINGER SKABER VIRKELIGHEDEN
En rigtig pige går da i kjole? Læs om, hvordan vores forventninger er med til at skabe kønnet
- 8 10 BUD PÅ KØN I BØRNEHØJDE
Få ti bud på, hvordan du kan arbejde med køn i din dagligdag – taget fra sociolog Cecilie Nørgaards huskeliste
- 10 PÆDAGOGER I 2000 ÅR: FRA MANDLIG SLAVE TIL SAMFUNDETS FORLÆNGEDE ARM
Læs om, hvordan pædagogens (køns)rolle har ændret sig fra oldtidens Grækenland til i dag
- 14 BØRN VIL HAVE MANGFOLDIGHED
Langt de fleste pædagoger er kvinder – hvad betyder det for den pædagogiske praksis? Læs, hvad forskerne Steen Baagøe Nielsen og Lars-Henrik Schmidt mener
- 18 NY VIDEN OM KØN OG PÆDAGOGIK
Følg med i den nyeste viden om køn og pædagogik

Foto: Colourbox

Hvor sidder kønnet? Kønsforskningen opfatter køn som en dynamisk, social og kulturel størrelse, men i den pædagogiske praksis agerer vi ofte ud fra en idé om køn som en statisk, biologisk størrelse.

FORVENTNINGER SKABER VIRKELIGHED

AF SIGNE LØNTOFT

Vores opfattelse af køn og seksualitet er under forandring. En erklæret transperson med skæg og divakjole vandt Melodi Grand Prix under navnet Conchita Wurst. Da De Konservatives nye formand, Søren Pape, i august offentligt stod frem som homoseksuel, var reaktionen fra medierne et rungende "Og hva' så?!". Og tidligere i 2014 åbnede Facebook op for, at også de, som ikke identificerer sig ud fra kategorierne mand eller kvinde, kan oprette en profil på det sociale medie. Transperson, pankønnet og intetkøn er bare tre ud af de ikke mindre end 58 forskellige muligheder, Facebook indtil videre tilbyder sine engelsksprogede brugere.

Inden for kønsforskningen registrerer man forandringerne, men vidner det om 'en ny kønsorden'?

"Der er mange nuancer i vores kulturs forhold til køn. Pilene peger i forskellige retninger," understreger Dorte Marie Søndergaard, professor i socialpsykologi ved Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet. Hun slog for alvor igennem som kønsforsker sidst i 1990'erne med afhandlingen Tegnet på kroppen, der markerede en nytænkning i spørgsmålet om kønnets betydning, og hun har siden været en væsentlig stemme i nordisk kønsforskning.

"Køn er en del af vores kulturelle og sociale orden, og det er væsentligt for os, der bebor denne

orden, både at opretholde den og at genfortælle og udvikle den. Derfor bevæger vores kønsorden sig hele tiden. Den bliver udfordret, men den bliver også bekræftet og forsøgt fastholdt. Der er nemlig på den ene side en tryghed i at have en orden, som alle kender til. På den anden side opstår der et pres fra forskellige interesser, som kan se en fordel i at nuancere eller nedbryde den gældende orden."

Inden for opdragelse og pædagogik betyder det, at vi hele tiden forsøger at balancere mellem at indføre børn i den kulturelle orden og at hjælpe dem til at bryde ud af den.

"På den ene side bliver forældre nervøse for, at deres børn stikker for meget ud, hvis deres lille dreng vil gå i skole i kjole. På den anden side vil vi gerne ruste dem til at leve op til samfundets krav om fleksibilitet og originalitet."

FINE HÅRSPÆNDER. Når vi indfører nye generationer i vores sociale og kulturelle orden, sker det ifølge Dorte Marie Søndergaard gennem måden, hvorpå vi organiserer de fysiske rammer omkring børnene, og gennem de forventninger, vi møder dem med:

"Det første, der sker, når et nyt barn bliver født, er, at vi spørger til kønnet. Er det en dreng eller pige? Herefter går vi i gang med at indrette verden efter svaret – udvælge farver, legetøj og så videre. Vi fortæller den lille dreng, at han er sej, når vi vil rose ham, mens vi fortæller den lille pige, at hun er sød, eller at hendes hårspænder er fine. Barnet ►►

ER DER BRUG FOR ET SÆRLIGT KØNSCERTIFIKAT?

Hvordan sikrer man, at pædagoger og lærere modvirker kønsstereotyper, når hverdagen sætter ind på gul stue? Uddannelses- og kønssociolog Cecilie Nørgaard har udarbejdet et forslag til Nordisk Råd om, at børnehaver og skoler skal kunne belønnes med et såkaldt 'kønscertifikat', hvis de erhverver sig viden om køn. I april indstillede Nordisk Råd idéen om et nordisk kønscertifikat til Nordisk Ministerråd, som skal træffe den endelige beslutning til efteråret.

 DORTE MARIE
SØNDERGAARD

Professor i social-psykologi ved Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.

Forfatter til bl.a. Tegnet på kroppen. Køn: koder og konstruktioner blandt unge voksne i Akademia.

Forsker i køn, kultur og diversitet samt nymaterialistisk teori.

YLVA ODENBRING

Lektor på Göteborgs universitet.

Forfatter til afhandlingen Kramar, kategoriseringar och hjälpfröknar. Könskonstruktioner i interaktion i förskola, förskoleklass och skolår ett (2010). Forsker i køn og ligestilling i uddannelse, primært i indskolingen.

CECILIE NØRGAARD

Uddannelses- og køns sociolog.

Medforfatter til

Skolens bog om køn og ligestilling (2006) samt diverse undervisningsmaterialer om køn, seksualitet og ligestilling. Stifter af konsulentvirksomheden Mangfold, som rådgiver om køn, kultur og uddannelse.

reagerer på de tilbagemeldinger, det får. Børn er eksperter i at aflæse selv mikroskopiske reaktioner på deres valg, og de er samarbejdsvillige i forhold til både forældre, pædagoger og ældre børn, der på forskellige måder viser dem, hvad der er rigtigt og forkert.”

I den stockholmske børnehave Egalia har man taget konsekvensen af et ønske om at undgå at møde børnene med kønsspecifikke forventninger. Her undgår man at tiltale børnene ved hjælp af deres køn, og hvis institutionen skal på udflygt og ikke ved, hvem de skal møde, bruger de det kønsneutrale ord hen om personen. Børnene opdeles aldrig i grupper ud fra deres køn, og når de leger, forsøger pædagogerne at blande drenge og piger i samme leg. Børnehaven arbejder ud fra en såkaldt genuspædagogik, som går ud på aktivt at modvirke kønsstereotype forventninger. I Sverige blev det nemlig allerede i 1998 skrevet ind i loven, at pædagoger og lærere skal modvirke traditionelle kønsmønstre og kønsroller.

LIGE SÅ SYND FOR DRENGENE. Herhjemme er debatten ofte strandet i en diskussion af, om det ikke er synd, hvis pigerne ikke kan få lov at udleve prinsessedrømmen, eller hvis drengene ikke må lege vilde lege. Kritikere af kønsneutral pædagogik mener, at denne praksis ignorerer nogle iboende dispositioner hos børnene ud fra en ligestillingsdagsorden.

Dorte Marie Søndergaard kender godt argumentet:

“Når forældre siger, at det er synd for pigerne, hvis de ikke må gå i prinsessekjoler, skulle de hellere spørge, om ikke det er synd for børn, at man fratager dem muligheder på grund af deres køn. For det er jo også en sorg for drengene. Hvor mange drenge har ikke følt sig tiltrukket af alle de glimtende pailletter og haft lyst til at klæde sig ud i kostumerne – men har lært, at det er en del af tilværelsens muligheder, de gør bedst i at holde sig fra.”

Når man sammenligner den danske debat om køn med den svenske og norske, er det i det hele taget tydeligt, at vi i Danmark har en anden tilgang end vores nordiske naboer. Uddannelses- og køns-

sociolog Cecilie Nørgaard, der har specialiseret sig i kønsperspektiver i skoler og institutioner, har fulgt den skandinaviske udvikling:

“I Sverige og Norge har man love omkring, at man skal modarbejde kønsstereotyper. De love har eksisteret i over 40 år, og det har betydet, at man har eksperimenteret og gjort sig nogle erfaringer i praksis. De erfaringer mangler herhjemme.”

STOR FORSKEL PÅ FORSKNING OG PRAKSIS. Vi er stærke inden for kønsforskningen, mener Cecilie Nørgaard, der dog beklager, at meget af den viden, forskningen producerer, ikke slår igennem i den pædagogiske praksis i skoler og institutioner. Hvor kønsforskningen opfatter køn som en dynamisk, social og kulturel størrelse, agerer pædagoger og lærere i praksis ofte ud fra en idé om køn som en statisk, biologisk betinget kategori.

Der er ellers god grund til, at politikerne burde interessere sig for, hvilke kønsstereotyper vi møder drenge og piger med, og arbejde for at modvirke disse, mener Cecilie Nørgaard:

“Vi har nogle kønsspecifikke problemstillinger i samfundet. Drenge, der falder ud af uddannelsessystemet, og kvinder, der ikke søger eller får lederstillinger, for blot at nævne to. For mig er det nærliggende at koble disse tendenser sammen med den viden, vi har fra forskningen om, at drenge og piger bliver mødt med vidt forskellige og kønsstereotype forventninger.”

MUSKELBUNDTET OG STØDDÆMPERNE. At vi møder kønnene forskelligt, er påvist i en lang række undersøgelser både herhjemme og i udlandet. I Sverige har Ylva Odenbring fra Göteborgs universitet for nylig publiceret ny forskning om konstruktioner af køn i børnehaveklassen. Her viser hun, hvordan lærere og pædagoger tilsyneladende ubevidst opererer med forskellige forventninger til drenge og piger:

“I en af de børnehaveklasser, hvor jeg har lavet observationer, irettesatte læreren en pige, fordi hun ikke holdt orden i sine og en drengs blyanter, mens de samarbejdede om en opgave. Her knytter irettesættelsen sig til en normativ forventning om, at

piger er ordensmennesker. I samme klasse var der en dreng, der blev kaldt 'muskelbundtet', fordi han altid hang i et klatrestativ. Denne type kategorisering er knyttet til en forventning om, at drenge er stærke og fysisk aktive."

Men køns kategorisering kan også handle om, hvilken rolle læreren tildeler eleverne. I en af klasserne brugte læreren nogle børn som såkaldte 'støddæmpere', der skulle berolige de drenge, der var uregerlige i gruppen. Det var altid pigerne, der fik denne rolle.

"Ingen spørger de piger, hvad de tænker om deres liv og det begrænsede råderum, man får ved at agere 'støddæmper'," siger Ylva Odenbring.

DEN LILLE FORSKEL ER FORVENTNINGER. Forventninger skaber virkelighed. Det viser blandt andet et studie af, hvordan kvindelige amerikanske college-elever performer i matematik. I Stereotype Threat and Women's Math Performance (1999) lod Steven J. Spencer, Claude M. Steele og Diane M. Quinn en række dygtige studerende tage flere matematiktests. I introduktionen til testene fik nogle grupper at vide, at der typisk var forskel på, hvordan mænd og kvinder performede i denne test, mens andre fik at vide, at der aldrig var registreret nogen forskel. Resultatet var slående: I de grupper, hvor deltagerne havde fået at vide, at der var en kønsforskelle, performede de kvindelige studerende væsentligt lavere end i de grupper, hvor deltagerne var blevet informeret om, at der ikke var nogen kønsforskelle.

"I en pædagogisk sammenhæng, hvor man skal møde det enkelte individ, giver det ikke mening at forvente et kønnet gennemsnit. Det kan måske give mening i medicinalindustrien, hvor der skal masseproduceres til gennemsnitlige kroppe," siger Cecilie Nørgaard og henviser til, at der er lavet flere undersøgelser, der viser, at der er større kognitive forskelle inden for køns kategorierne end imellem kønnene.

"Drengene er altså indbyrdes mere forskellige fra hinanden, og piger ligeså, end drenge i forhold til piger. Jeg bliver ked af det, når jeg hører en pædagog sige højt, at 'Det gider pigerne ikke' eller 'Det

Foto: Colourbox

”I Sverige og Norge har man love omkring, at man skal modarbejde kønsstereotyper. De love har eksisteret i over 40 år.”

Kønssociolog Cecilie Nørgaard

er en rigtig drengelig'. Den lille pige, der har lyst til at spille fodbold, eller den lille dreng, der gerne vil sidde indenfor og tegne, får på den måde at vide, at hans eller hendes interesse ikke er legitim. Vi skal blive bedre til at tænke os om, før vi taler, uanset om det er til børnene, en kollega eller en forælder – for vi er alle medskabere af køn. Og ingen ønsker jo på forhånd at såre eller ekskludere nogen. Hvis vi kan komme fri af de myter, der ikke er belæg for, skaber vi bedre muligheder for den enkelte, men også for samfundet.” ●

Læs mere:

Dorte Marie Søndergaard: Tegnet på kroppen. Køn: koder og konstruktioner blandt unge voksne i Akademia (1996).

Cecilie Nørgaard og Bonnie Vittrup: Skolens bog om køn og ligestilling (2006).

Steven J. Spencer, Claude M. Steele og Diane M. Quinn: Stereotype Threat and Women's Math Performance (1999).

Ylva Odenbring: Barns könade vardag. Om (o)jämställdhet i förskola, förskoleklass och skola (2014).

Ylva Odenbring: Gränsöverskridare i förskoleklassen – konstruktioner av kön i barns vardag (2012).

10 BUD PÅ KØN I BØRNEHØJDE

Forskningen viser, at der er større indbyrdes forskelle indenfor drengegruppen eller pigegruppen, end der er forskelle mellem drenge og piger som køn. Så hvordan kommer vi bort fra den automatiske opdeling af drenge og piger? Med udgangspunkt i en huskeseddel, som sociolog Cecilie Nørgaard bruger i sit arbejde, er her 10 bud på, hvordan man kan arbejde med køn i den pædagogiske praksis.

AF SIGNE LØNTOFT

1 FORHOLD DIG SPØRGENDE

Pædagoger, lærere og forældre kommer ofte til at definere barnet i stedet for at lade barnet definere sig selv. Stil åbne spørgsmål, lyt til svaret, og spørg ind. Sig ikke: "Så skal du også have prinsessekjole på" eller "Du vil nok gerne ud og spille fodbold". Spørg hellere: "Har du også lyst til at klæde dig ud?" eller "Hvad kunne du tænke dig at lave?"

2 INDRET MED OMTANKE

Ofte kommer de fysiske rammer på en institution til at understøtte kønsstereotyper. Børn er følsomme over for visuelle indtryk som farver og billeder, fordi reklamer, tv-serier og indretningen af legetøjsbutikker lærer dem, at der findes særlige koder, afhængigt af om du er dreng eller pige. Lad være med automatisk at male værkstedet lyserødt og hænge Star Wars-plakater op i computerrummet. Arbejd bevidst på at skabe neutrale zoner, som ikke på forhånd defineres som drenge- eller pigesteder, også når I indkøber legetøj eller redskaber til legepladsen.

"Når jeg er ude at besøge en institution, sker det af og til, at pædagogerne ærgrer sig over, at drengene fravælger det kreative værksted. Men hvis rummet er domineret af store stofruller i lilla og lyserød, og der sidder fem piger og en kvindelig pædagog og syr små, fine tasker, kræver det en stor overvindelse for den enkelte dreng at gå derind," siger Cecilie Nørgaard.

3 HAV DIFFERENTIEREDE FORVENTNINGER

Vi kan ikke undgå at indstille vores forventninger efter de normer, der eksisterer i vores kultur. Men vi kan huske os selv og hinanden på, at der er mange forskellige måder at være dreng, pige, mand og kvinde på. Øv dig i først og fremmest at se børnene som børn frem for som dreng eller pige. Hvis en pige altid bliver rost for at være fin, stille eller dygtig, og en dreng altid får anerkendelse for at være sej, stærk eller modig, vil børnene forsøge at leve op til den positive opmærksomhed.

4 VIS MANGFOLDIGT KØN

Se på jer selv som personalegruppe, og diskuter, hvordan I fordeler opgaverne imellem jer. Er det altid de kvindelige pædagoger, der står i køkkenet, og altid de mandlige, der spiller bordfodbold? Prøv at udfordre jeres egne stereotyper, så meget I kan, uden at I oplever det som kunstigt.

Foto: Jens Hasse

5 PRÆSENTER BØRNE FOR ALSIDIGE AKTIVITETER

Planlæg aktiviteter, som bryder med kønsstereotyperne. Spil rundbold i stedet for fodbold, når I er på tur, eller find på rollespil, hvor figurerne ikke på forhånd er kønnede. Køb legetøj, spil og materialer, der ikke sender stereotype signaler om køn.

6 UNDGÅ AT GENERALISERE

Stop dig selv og din kollega, når I kommer til at tale om, at drengene er vilde, eller at pigerne elsker at danse. Sandsynligvis taler du kun om et fåtal af børnene, og generaliseringer holder liv i unuancerede forestillinger.

Foto: iStockphoto

7 BLAND PÅ TVÆRS AF KØN

På mange danske skoler og institutioner opdelel man helt automatisk børn efter køn, når der skal være to lige store grupper. Prøv at danne grupper på nye måder, og forsøg at facilitere lege, hvor drenge og piger kan få gode oplevelser sammen, uden at det ene køn er mere på udebane end det andet. Lad være med straks at tale om 'kæresteeri' eller 'forelskelse', når et barn udviser glæde og interesse over for en kammerat af modsat køn. Børns glæde ved andre børn kan være venskab, uanset om man har samme køn eller to forskellige.

8 FORTÆL MODHISTORIER

Identitet opstår, når vi spejler os i hinanden, og alle har brug for forbilleder. Vær opmærksom på at fortælle de historier, som ikke passer ind i kønsstereotyperne, både til børn og kolleger. Læg også mærke til, om de bøger og film, børnene møder i institutionen eller skolen, repræsenterer et mangfoldigt billede af køn. Hvis ikke kan du prøve at lave modhistorier, hvor du for eksempel bytter køn på hovedpersonerne i et eventyr.

Foto: iStockphoto

9 REFLEKTER OVER DIN SPROGBRUG

I den svenske børnehave Egalia bruger pædagogerne det ikkekønnede pronomen 'hen' i stedet for 'han' eller 'hun' for ikke at opdele verden i kønnede positioner. Det vil sandsynligvis være for radikalt for de fleste danske pædagoger, men tænk over, hvordan du taler til og om henholdsvis piger og drenge.

Eksempel:

"Jeg kom ud i en fritidsklub, hvor personalet undrede sig over, at ingen af drengene havde meldt sig til den årlige sommerudflugt. Udflugten var en tur til stranden. Jeg bad om at se, hvordan tilmeldings-sedlen så ud. På sedlen var der en tegning, hvor nogle glade piger sad på et tæppe, og overskriften lød 'Hyggetur til stranden'. Jeg foreslog klubben, at de skulle prøve at ændre tekst og tegning en lille smule. Skrive 'Sjov på stranden' eller 'Leg, boldspil og hygge på stranden' – altså bruge nogle sproglige vendinger, der var lidt mere alsidige og ikke på forhånd kun feminint konnoteret. Herefter var halvdelen af de tilmeldte drenge," siger Cecilie Nørgaard.

10 DISKUTER STEREOTYPE FORESTILLINGER

Uanset hvor bevidste vi bliver, kan vi ikke fjerne de stereotype forestillinger om køn, hverken fra kulturen eller vores egne hjerner. Sæt ord på stereotyperne, så de kan diskuteres. Sig for eksempel: "Hvorfor mon det altid er drengene, der opfinder ting i Phineas and Ferb, og pigerne, der ser på?" eller "Pigerne i Violetta er hele tiden onde ved hinanden. Er det også sådan i virkeligheden? Er piger mere uvenner end drenge?"

Søg mere inspiration hos Foreningen Køn i Pædagogik, www.konipaedagogik.dk

PÆDAGOGER I 2000 ÅR FRA MANDLIG SLAVE TIL SAMFUNDETS FORLÆNGEDE ARM

Rollen som pædagog er bygget på traditionelle kvindelige kerneegenskaber. Men pædagogen har altid været mere en professionel end en forlængelse af moren, påpeger Søs Bayer, der forsker i pædagogprofessionens historie.

AF SIGNE TONSBORG

Pædagogens ældste forfar var en mand. Paidagogos kaldte man den – typisk mandlige – slave, der i antikken fulgte drengebørnene til skole. Men ser vi på pædagogprofessionens historie gennem kønsbrillerne, så er størsteparten af paidagogossens efterfølgere kvinder: ammer, guvernanter og tjenestepiger, der fra 1500-tallet og frem passede borgerskabets børn, og de storesøstre, der tog vare på fattige, hårdtarbejdende landbofolks børn. Også hos de dannede småbørnslærere i begyndelsen af 1900-tallet og senere

de statsanerkendte uddannede pædagoger med fornavne som 'fritids', 'social' og 'børnehaven' er kvinderne i heftigt overtal.

Pædagogrollen beskrives ofte som en forlængelse af moderrollen, og pædagogen som en 'professionel erstatningsmor'. Men når man betragter det historiske materiale, dukker et andet perspektiv op, påpeger Søs Bayer, der sammen med idéhistoriker Jens Erik Kristensen leder det BUPL-finansierede forskningsprojekt 'Pædagogprofessionens historie og aktualitet' ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

"Børnehaver og børneprofessionelle etableres ikke som en erstatning for moderrollen, men som en offentlig institution, der er et supplement til hjemmet. Børnehaven skal levere nødvendig samfundsopdragelse," forklarer hun.

”Historisk set er det en meget kort periode, mødre har taget sig af deres børn. Børn er blevet opdraget af andre end deres mor. Hvis vi sætter det på spidsen, har mødre været næsten lige så fraværende som fædre i historien.”

MERE END ERSTATNINGSMOR. Sammen med sine kolleger er Søs Bayer de sidste to år dykket ned i pædagogprofessionen og institutionernes historie. Forskerne har endnu ikke dyrket kønsperspektivet specifikt, men der tegner sig alligevel en række modsætningsfyldte konturer. En af dem handler om opfattelsen af pædagogen som den professio-

HVAD BETYDER PÆDAGOG?

Ordet pædagog kommer af det græske paidagogos, som i antikken var den typisk mandlige slave, der ledsagede børnene mellem skole og hjem. Pais = dreng og agogos = fører.

naliserede mor og børnehaven som en erstatning for familien. Den tese holder ikke nødvendigvis, mener hun.

"Når vi taler om børnehaver i den konstruktion, vi kender i dag, så etablerer man dem i slutningen af 1800-tallet, fordi man vil noget andet og mere end det, familierne kan og skal," forklarer Søs Bayer.

De professionelle omkring børnene er derfor fra begyndelsen ikke en erstatning for mor. De bliver efterhånden uddannede personer, der skal stimulere, udvikle og uddanne børnene. De er med andre ord næsten fra starten af børnehavernes eksistens professionelle og tænkt som samfundets forlængede arm.

GODE OG TÅLMODIGE KVINDER. I begyndelsen mener de store pædagogiske pionerer, at man skal være hunkøn for at løfte opgaven med at etablere leg og beskæftigelse og opdrage, uddanne, ud-

fordre og vække erkendelse hos børnene gennem praktiske øvelser og omsorg. Derfor er de første etårige uddannelser til 'børnehavelærerinde' i slutningen af 1800-tallet entydigt rettet mod piger og senere kvinder. I 1885 skrev Sophus og Hedevig Bagger, der senere grundlagde Frøbelseminariet, at kvinder havde særlige evner til at arbejde med børn i samfundets tjeneste:

"Vi trænge først og fremmest til gode og tålmodige kvinder, der med deres særlige evner ville arbejde på at læge samfundets dybe sår. Ikke litterær begavelse eller slagfærdig veltalenhed, men et sejt, tålmodigt arbejde i samme retning, i hvilken gennem århundreder tusinder af kvinder have virket til velsignelse, vil blive kvindernes bedste adkomst til udvidede borgerlige rettigheder," skriver de.

Og det kræver grundig praktisk og teoretisk uddannelse af kvinderne at honorere de krav, mener man. Ifølge Søs Bayer handler det ikke blot om, at ►►

SØS BAYER

Cand.mag. og ph.d.
Ekstern lektor på
Institut for Uddan-

nelse og Pædagogik (DPU),
Aarhus Universitet.

Forskningsprojektleder for
'Pædagogprofessionens
historie' sammen med
Jens Erik Kristensen.
Projektet beskriver pædagog-
professionen og de pædago-
giske institutioners historie fra
1870 til i dag gennem fire bind.
De to første bind udkommer
i efteråret 2014. Projektet er
hovedfinansieret af BUPL.

kvinden fra naturens hånd er egnet til omsorgsarbejdet med børn.

”Man mener, at kvinder har et naturligt talent for omsorgsarbejdet. Men det handler også om, at kvalificere kvinden til rollen som mor,” forklarer hun.

Det blev dog ikke lang tid, pædagogprofessionen var forbeholdt kvinder. Allerede i slutningen af

1920’erne er kønnet skrevet ud af seminarierne, hvor uddannelsen blot hedder ‘seminarium for børnearbejdere’, og få år efter får den første mandlige pædagog sit eksamensbevis. Han blev færdig med uddannelsen til ‘fritidshjems lærer’ i 1931. Samme mand grundlagde i øvrigt den allerførste byggelejeplads i Danmark. Og dermed var han faktisk med til at lægge fundamentet til en tendens, som holder den dag i dag: at mange af de mandlige pædagoger specialiserer sig i special- og fritidspædagogikken.

MOR, NED FRA DEN PIEDESTAL. Pædagogprofessionen og 1900-tallets første uddannede børneprofessionelle – ‘børnehavelærere’ – opstår mere i forlængelse af guvernanten og barnepigen end af moderrollen. I århundreder har det nemlig været en undtagelse fra reglen, at det var moren, der tog sig af børnene, påpeger Søs Bayer. Det var ganske vist i stor stil kvinder, der tog sig af børnene – men ikke mødrene.

”Historisk set er det en meget kort periode, mødre har taget sig af deres børn. Børn er blevet opdraget af andre end deres mor. Hvis vi sætter det på spidsen, har mødrene været næsten lige så fraværende som fædrene i historien,” siger hun.

Vi har haft ammer, guvernanter, barneplejersker og tjenestepiger.

”I borgerskabsfamilierne tog andre sig af børnene. Her var mor stærkt fraværende – med Maude Varnæs fra Matador som det karikerede eksempel. På samme måde blandt de fattige på landet og i byerne, hvor mødrene måtte arbejde hårdt, som vi hører om det hos Martin Andersen Nexø. Her tog større søskende sig af de mindre børn. Så det med moren som den nærværende omsorgsperson er mere en forestilling og en idé end en realitet de fleste steder i historien,” siger Søs Bayer og skubber med disse ord til piedestalen med den historiske moderrolle. ●

Foto: iStockphoto

LYNNEDSLAG I DEN PROFESSIONELLE PÆDAGOGS HISTORIE

1820’erne: De første asyler, hvor fattige børn kan opholde sig, mens forældrene er på arbejde, opstår i forbindelse med industrialiseringen og urbaniseringen

1870’erne: Uddannelsen til småbørnslærere er en realitet i privat regi

1897: Frøbelseminaret grundlægges og tilbyder en etårig uddannelse til unge piger

1900: De første folkebørnehaver og menighedsbørnehaver opstår

1918: Uddannelsen skifter navn til ‘børnehavemedarbejder’

1930’erne: Den første mand optages på seminarierne

1961: Betegnelsen ‘pædagog’ bliver indført. Begrebet var og er unikt for Danmark

1962: De første børnehaveklasser skyder op på danske skoler

1969: Den første statsligt anerkendte og finansierede pædagoguddannelse i Danmark

1979: Børnehaveklassen indføres med pædagoger som børnehaveklasseledere

1990’erne: Øgede krav til indholdet i daginstitutioner og pædagoguddannelsens indhold

2001: Pædagoguddannelsen bliver en professionsbacheloruddannelse

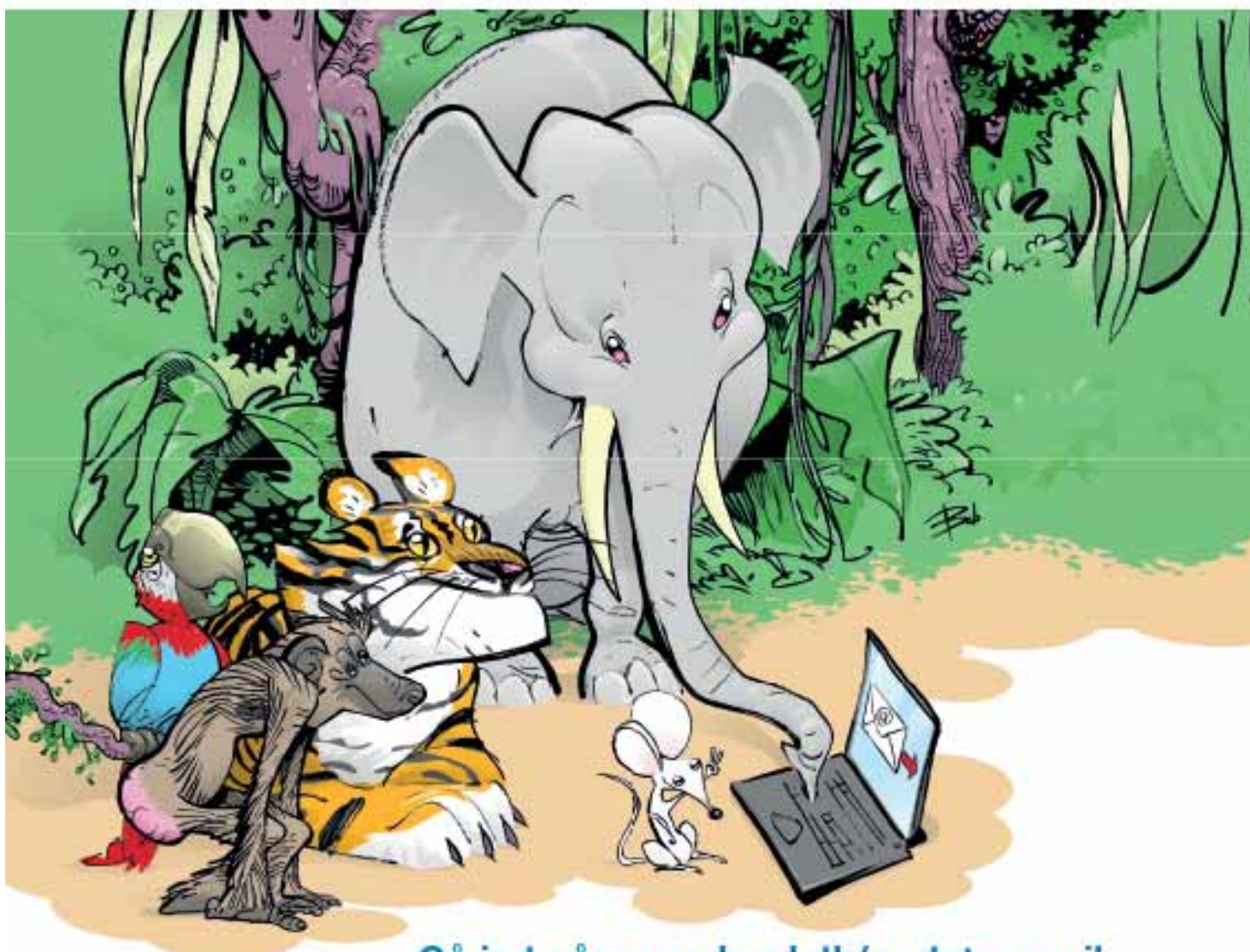
2004: Pædagogiske læreplaner med skærpede krav til indholdet indføres i børnehaverne. Daginstitutioner skal være læringsmiljøer

2007: Dagtilbudsloven indføres, blandt andet med læreplaner

2009: 0. klasse bliver obligatorisk for alle børn

2014: Pædagogernes rolle i skolen understreges med folkeskolereformen.

OPDATÉR DIN MAILADRESSE – RED REGNSKOVEN – VIND ET GAVEKORT

Gå ind på: www.bupl.dk/opdater-mail

Vi vil gerne være med til at redde regnskoven. Og så vil vi også gerne spare penge på papir og porto, så vi kan give dig en endnu bedre a-kasse-service. Derfor vil vi gerne have dig til at opdatere din mailadresse og dit mobilnummer i vores medlemsystem via hjemmesiden. Vi videregiver ikke din mailadresse og dit mobilnummer til andre.

Fordelene for dig:

- Du kan få en ny pinkode til Den Digitale A-kasse, hvis du ikke vil bevle med NemID.
- Du får hurtigere og mere personlig opdatering på de sager og ydelser fra a-kassen, der vedrører netop dig.
- Dit a-kasse-kontingent bliver brugt mere effektivt på servicering af dig.
- Du er med til at skåne miljøet.
- Du deltager i lodtrækningen om i alt 15 gavekort á 300 kr. som tak for hjælpen.

Venlig hilsen, BUPL-A

BØRN VIL HAVE MANGFOLDIGHED

Boldglade mænd og omsorgsfulde kvinder. Seje pirater og søde prinsesser. Stereotyper præger stadig pædagogikken, men daginstitutioner kan gå forrest og bryde med fastlåste kønsbilleder.

AF CAMILLA MEHLSÉN

Er du god til at motivere børn til bevægelse og ferm til dokumentation via it? Er du til udeliv, bål og bold? Så er du måske vores nye børnehavepædagog.

Ordene kunne stamme fra en jobannonce, der forsøger at tiltrække en mand til en branche, der i høj grad er befolket af kvinder. For det hænder, at kønnet skinner igennem i jobannoncer.

"En karikeret annonce kan være, at en børnehave søger en udepædagog, der er sportsinteressert. Jeg så for nylig en jobannonce fra en vuggestue, der skrev: 'Når vi rigtig skal blære os, siger vi, at vi ikke alene har to mænd, men også en idrætshal,'" siger lektor Steen Baagøe Nielsen fra Roskilde Universitet.

Han har i flere år forsket i mænd i omsorgsfag og blev i år udpeget som ekspert i et udvalg, der skal levere en kortlægning af eksisterende viden til det nye modul 'Køn, seksualitet og mangfoldighed' på pædagoguddannelsen. Uddannelsen er lige trådt i kraft, så de nye pædagogstuderende bliver de første, der alle skal lære om blandt andet "diskurser og perspektiver på køn, seksualitet, ligestilling og familieformer".

MANGFOLDIGHED I BØRNEHØJDE. Det glæder Steen Baagøe Nielsen, der mener, at der er behov for at 'tænke ud af kønsboksen', så man som pædagog

kan bryde med de fastlåste billeder af 'lyserøde prinsesser' og 'seje pirater' og af 'omsorgsfulde' kvinder og 'aktive' mænd:

"Det handler ikke bare om at tænke ud af kønsboksen. Det handler også om, at boksen er kønnet. Man skal blive opmærksom på køn for at få øje på, hvordan køn også begrænser vores forståelse af mangfoldighed – at vi kan indtage forskellige positioner. Vi kommer tit til at låse hinanden fast i stedet for at bruge vores pædagogiske kompetencer til at åbne muligheder og lære nyt."

Og det gælder også den måde, vi organiserer og laver arbejdsdelinger i de pædagogiske miljøer på. Her er det vigtigt, at fremtidens pædagoger har blik for, at børn har brug for mangfoldighed i daginstitutioner.

Det betyder i praksis, at man som pædagog bestræber sig på at udfordre fastgroede forestillinger om, hvordan tingene skal gøres til fordel for at møde det enkelte barn – det gælder både i børnegruppen og blandt personalet.

"Lad os sætte børnenes behov forrest og spørge til kompetencer. Hvem har noget at byde ind med? Man skal passe på med at lave stereotyper, så mænd laver én type arbejde og kvinder en anden. Mange af tingene i hverdagen er ikke kønsspecifikke. Der er ikke entydigt mandlige måder at opmuntre og trøste på eller kvindelige måder at skifte ble på. Og det behøver ikke at være Mark, der altid skal lave bål, og Morten, der spiller fodbold. Langt det meste af det, børn efterspørger, går jo ikke på køn, men på nærvær. Substansen er, at der skal udøves omsorg og skabes rammer for læring og udvikling," siger Steen Baagøe Nielsen.

EFTERLYSNING: MÆND. Der er dog en væsentlig barriere for at nuancere arbejdsfordelingen i daginstitutioner: Langt de fleste pædagoger er i dag kvinder. Blot 14,5 procent af BUPL's medlemmer er mænd, og en stor del af dem arbejder med de større børn i SFO, klub og skole. Blot 2,3 procent af pædagogerne i vuggestuer er mænd. Det gør mandlige pædagoger til en eftertragtet gruppe, særligt i vuggestuer og børnehaver.

En af dem, der bejler til mændene, er ligestillingsminister Manu Sareen. Han er den første pædagog på en dansk ministerpost og den første mandlige ligestillingsminister. I Ligestillingsministeriets handlingsplan for 2013 er der sat eksplicit fokus på at tiltrække og fastholde flere mænd i daginstitutioner. For Manu Sareen handler det om at ændre på et arbejdsmarked, der er et af de mest kønsopdelte i Europa – men uden at ty til kønskvoter.

Men hvad er i grunden problemet ved, at flere kvinder end mænd er pædagoger? Det er et spørgsmål, der optager idéhistoriker Lars-Henrik Schmidt, professor ved Aarhus Universitet. Han har beskæftiget sig med, hvorfor kønnene stereotypt vælger forskellige magtstrategier, og er blandt andet kendt for at kritisere det såkaldte 'feminiserede uddannelsessystem'. Er det et problem, at børn gennem deres opvækst møder en massiv overvægt af kvinder i daginstitutioner?

” Man må gerne opdrage drengene til at kunne lide lyserødt. Men det gælder så også for pigerne! Hvis pigerne ikke må vælge Barbie, er det forkert – hvis nu det er det, der gør pigerne stærke.”

Lars-Henrik Schmidt

"Det er et problem, hvis der ingen mænd er. Hvis man tager ligestilling til sig, er det sundt, at der er mandlige tilknytningsformer i en daginstitution. Barnet er glad for mangfoldigheden, og man kan ikke forestille sig andet, end at balance må være det bedste. Det er balancetankegangen, der styrer ønsket om flere mænd i omsorgsfag," siger Lars-Henrik Schmidt.

Han er dog ikke med på kønskvoter, hvad angår antallet af mænd og kvinder i daginstitutioner. Faktisk mener Lars-Henrik Schmidt, at vi bør skelne mellem på den ene side det biologiske køn – mand og kvinde – og på den anden side mandlige og kvin-

LARS-HENRIK SCHMIDT

Professor i filosofi og pædagogik ved Aarhus Universitet. Han har et omfattende idéhistorisk og socialanalytisk forfatterskab bag sig. Tidligere medlem af Det Ethiske Råd. I bogen *Learkomplekset* (Aarhus Universitetsforlag, 2010) viser han, hvordan feminine værdier er blevet de nye idealer.

STEEN BAAGØE NIELSEN

Lektor, centerleder for VELPRO – Center for Velfærd, Profession og Hverdagsliv ved Roskilde Universitet. Forfatter til flere udgivelser om mænd og pædagogik og om køn. Medlem af et udvalg, der skal levere en kortlægning af eksisterende viden til det nye modul 'Køn, seksualitet og mangfoldighed' på pædagoguddannelsen. Medlem af Tænk tanken VM – Viden om Mænd.

delige strategier. Som kvinde kan man for eksempel sagtens være drevet af en maskulin strategi som 'at ville sejre'. I praksis holder det ikke at have rigide opfattelser af, hvad der kendetegner adfærden hos en mand og en kvinde.

"Der er ikke nogen, der er rendyrket det ene eller det andet køn. Folk har alt for faste opfattelser af, hvad køn er. Den biologiske kønsbestemmelse har tabt noget af sin definitivitet gennem de sidste 20 års forskning. Forskellene er mere labile, end de er modsætninger," siger Lars-Henrik Schmidt.

Med andre ord: Kvinder er ikke bare kvinder, og mænd er ikke bare mænd. Men det kan samfundet juridisk ikke håndtere.

"Køn er en juridisk konstruktion. Den glidende overgang – så mange procent maskulinitet og så mange procent femininitet – har vi svært ved."

HAN, HUN OG HEN. Hvad betyder 'det labile køn' i en daginstitution? Er børns køn også foranderlige? Den svenske børnehave Egalia er blevet kendt for at arbejde ud fra en kønsneutral pædagogik – ud fra en tankegang om, at køn er foranderligt. I Egalia undgår pædagogerne at omtale børnene som drenge og piger og som 'han' og 'hun', men bruger i stedet betegnelsen 'hen', for ifølge Egalia giver det børnene bedre muligheder for at vælge den person, de selv ønsker at være – og ikke bare 'drenge' og 'pige'.

For Lars-Henrik Schmidt er det ikke afgørende, om man siger han, hun eller hen. "Det afgørende er, om man kan opdrage børnene til at være mere kønsrobuste, så børnene ikke er så afhængige af at

falde inden for en bestemt kønskategori," siger han.

"Man må gerne opdrage drengene til at kunne lide lyserødt. Men det gælder så også for pigerne! Hvis pigerne ikke må vælge Barbie, er det forkert – hvis nu det er det, der gør pigerne stærke. Det handler om, at børnene bliver stærke nok i sig selv til ikke hele tiden at blive udfordret på kønnet."

For Steen Baagøe Nielsen handler det om, at pædagoger må forholde sig realistisk til de ting, der optager børnene – uanset om det er våben eller prinsesser.

"Daginstitutionerne skal ikke lave forbud, men gå i dialog med børn og forældre og måske påvirke dem. Daginstitutionerne skal udfordre og tilbyde noget andet. Det kan handle om relationer på tværs og om aktivt at forsøge at nedbryde forskellige forståelser af, hvad drenge og piger – kvinder og mænd – er og kan," siger Steen Baagøe Nielsen. Her er det også en udfordring for pædagogerne at spille med på de nye udviklinger i familien, siger han og understreger, at vi jo alle steder udfordrer de traditionelle forståelser af, hvad køn var.

"At tale om 'mandlige eller kvindelige tilknytningsformer' giver ikke pædagogisk mening i dag. Det er en del af en faglig udvikling at reflektere over køn og mangfoldighed," siger Steen Baagøe Nielsen.

KØN FORANDRER SIG. En ting er sikkert: Vores opfattelser af køn forandrer sig over tid. Det afspejler sig for eksempel i de jobfunktioner, vi tillægger de to køn. I de forrige århundreder var den typiske universitetsstuderende eksempelvis en mand. I dag er der flere kvinder end mænd på universitetet.

” Der er ikke nogen, der er rendyrket det ene eller det andet køn. Folk har alt for faste opfattelser af, hvad køn er. Den biologiske kønsbestemmelse har tabt noget af sin definitivitet gennem de sidste 20 års forskning.”

Lars-Henrik Schmidt

BUPL'S MEDLEMMER FORDELT PÅ KØN OG TYPE ARBEJDSPLDS

Institutionstype	Kvinder	Mænd	I alt	Mænds andel i %
Vuggestuer	1.610	37	1.647	2,3 %
Børnehaver	9.838	665	10.503	6,3 %
Integrerede institutioner	14.448	1.065	15.513	6,9 %
Fritidshjem og SFO	8.432	2.787	11.219	24,8 %
Klubområdet	1.289	1.177	2.466	47,7 %
Skoler	2.367	724	3.091	23,4 %
Andet	7.417	1.268	8.685	14,6 %
I alt	45.401	7.723	53.124	14,5 %

Opgjort januar 2013

Foto: Jens Hassé

Den udvikling er særlig tydelig på medicinstudiet.

"I dag er man måske forbavset, når man møder en mandlig sygeplejerske. Men man er ikke længere forbløffet, når man møder en kvindelig læge. Ved Manu Sareens mellemkomst vil man måske ikke mere undre sig over, at der er mænd i vuggestuer," siger Lars-Henrik Schmidt og spår, at flere mænd vil finde vej til daginstitutioner.

"Det kommer ikke længere til at være eksotisk med mænd i daginstitutioner. Man skal selvfølgelig være opmærksom på, hvilket niveau mændene er på. I dag er der uforholdsvis mange mænd blandt lederne og blandt de ufaglærte pædagogmedhjælpere. Men meget kommer til at ske af sig selv."

Danmark var et af de første områder, hvor mænd kom ind i daginstitutioner, men antallet af mænd i daginstitutioner har ligget nogenlunde fast siden 70'erne, fortæller Steen Baagøe Nielsen. Hvis flere mænd bevæger sig ind i pædagogik og omsorgsfag, kan der ske et skred i forståelsen af maskulinitet, som er mere tidssvarende med køn og arbejdsdelinger i privatlivet.

"Pædagogikken har været med til at legitimere, at fædre kan komme tættere på børnene. Før i tiden skulle fædre have familie. Nu vil de være familie. Fædres opgave i familien er ikke bare at fastlægge rammer og sikre forsørgelsen. Fædre vil også være tætte og nærværende i hjemmet.

Der er sket et skred fra fraværende til nærværende faderskab. Det ideal er i dag mainstream," siger Steen Baagøe Nielsen.

Spørgsmålet er, om daginstitutioner overhovedet kan undslippe stereotyper. Her peger Steen Baagøe Nielsen på, at netop daginstitutioner har gode muligheder for at tage den opgave på sig:

"Daginstitutioner kan være nogle af de bedste til at bryde stereotyper og skabe mere rummelighed. Pædagoger har fagligheden til at pege på vigtigheden i at bryde med traditionelle kønsforståelser for at møde den enkelte – barn såvel som voksen. I 70'erne talte man om, at daginstitutioner kunne skabe nye familier og sågar nye samfund. Jeg mener, man har muligheden for at tage det alvorligt og udfordre børn og forældre til ikke at lave utidsvarende begrænsninger." ◉

FLERE MÆND I OMSORGSFAG

Ligestillingsminister Manu Sareen vil tiltrække og fastholde flere mandlige pædagoger. I Ligestillingsministeriets handlingsplan for 2013 er der eksplicit fokus på at tiltrække og fastholde flere mænd i daginstitutioner.

"For mig handler det om, at vi skal have ændret på et arbejdsmarked, der er et af de mest kønsopdelte i Europa. Vi skal bruge alle talenter og kompetencer dér, hvor de kommer bedst i spil. Det betyder bl.a., at vi skal lette vejen til omsorgsfag for de mænd, der har evnerne og lysten til at kaste sig ud i det." Manu Sareen, Jyllands-Posten, 1.11.2013

NY VIDEN OM KØN OG PÆDAGOGIK

Hvorfor fungerer piger som drengenes støddæmpere? Er drenge ikke egnede til uddannelse, eller er uddannelse ikke egnet til drenge? Hvordan konstrueres omsorg og pleje som feminint eller maskulint – og hvordan indgår de i den pædagogiske praksis? Her er fire aktuelle forskningsbaserede udgivelser, der kan hjælpe med svar.

AF MARIA PALVIG

Christian Helms Jørgensen (red.)

Drenge og maskuliniteter i ungdomsuddannelserne

Roskilde Universitetsforlag, 2013

I løbet af de seneste år har danske drenges position i uddannelsessystemet fundet sin faste plads i mediernes søgelys. Debatten har ofte været præget af forenkede budskaber, lyder det i bogen, der rejser spørgsmålet: Giver det overhovedet mening at tale om et særligt drengeproblem i uddannelsessystemet? Antologien *Drenge og maskuliniteter i ungdomsuddannelserne* belyser debatten og undersøger de statistikker, der udgør grundlaget for fremstillingen af 'taberdrenge' med udgangspunkt i forskellige teoretiske forståelser af maskulinitet.

Ylva Odenbring

Barns könade vardag. Om (o)jämställdhet i förskola, förskoleklass och skola

Department of Education, Communication and Learning, University of Gothenburg, 2014

Med *Barns könade vardag* diskuterer Ylva Odenbring, hvordan køn konstrueres i forhold til ro og orden. Hvorfor fungerer piger som drengenes støddæmpere? Bogen er et forsøg på at synliggøre fremherskende kønsstrukturer. På baggrund af uddannelsesmæssig historie og kønsforskning foreslår bogen metoder, som du som pædagog eller lærer kan bruge systematisk i den daglige pædagogiske eller undervisningsmæssige praksis.

Klara Dolk

Bångstyriga barn: makt, normer och delaktighet i förskolan

Ordfront, 2013

Den svenske kønspædagogik er for alvor slået igennem i børnehaven. Men hvad sker der, når børnene gør modstand og udfordrer de voksnes velmenende forsøg på at påvirke børnene i den 'rigtige' retning? I Sverige arbejder pædagogerne med ligestilling mellem kønnene, men hvordan ville det se ud, hvis pædagogerne arbejdede med ligestilling mellem børn og voksne? Og er børnenes modstand i virkeligheden en måde, hvorpå de rustes til at begå sig i et demokrati? Børn kan ikke altid kontrolleres. Tværtimod kan de i stedet blive bångstyrige, ureglerlige.

Gender and Education

Gender, teaching and care: a comparative global conversation

Gender and Education, Volume 26, Issue 3, Routledge, 2014

Er omsorg og pleje kvindearbejde? Denne særudgave af *Gender and Education* stiller skarpt på 'omsorg' som et kønnet begreb i pædagogisk kontekst og sætter spørgsmålstejn ved omsorgsarbejdets feminine udtryk. Koblingen mellem omsorg og kvindearbejde betyder også, at elementer som pleje og omsorg ofte er undervurderede i den professionelle

pædagogiske praksis, konkluderer redaktørerne Jo Warin og Eva Gannerud fra hhv. Lancaster University og Göteborgs universitet indledningsvist. Gennem en bred vifte af artikler sætter tidsskriftet omsorgsbegrebet til debat fra børnehave til universitet.

LÆS OGSÅ

Ane Kirk, Katrine Scott, Karoline Siemens og Anne Wind (red.)

Åbne og lukkede døre – En antologi om køn i pædagogik.

Bogforlaget Frydenlund, 2010.

Danmarks Evalueringsinstitut

Blik for køn i pædagogisk praksis. 2010.

Anette Hellman

Kan Batman vara rosa? – Förhandlingar om pojkighet och normalitet på en förskola.

Göteborgs universitet, 2010.

Ungdomsforskning

Unge, køn og uddannelse, Center for Ungdomsforskning, DPU, Aarhus Universitet.

Nr. 3 & 4, 2010.

Jesper Olesen, Kenneth Aggerholm og

Jette Kofoed

Flere end to slags børn – en rapport om køn og ligestilling i børnehaven.

Learning Lab Denmark, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, 2008.

Temanummer af Dansk Pædagogisk Tidsskrift
Kønnet i pædagogikken.

Foreningen bag udgivelsen af Dansk Pædagogisk Tidsskrift og Pædagogisk Forum. Nr. 2, 2008.

Elin Borg, Inger-Hege Kristiansen og

Elisabeth Backe-Hansen

Kvalitet og innhold i norske barnehager: en kunnskapsoversikt.

NOVA, 2008.

Delegationen för jämställdhet i förskolan
Jämställdhet i förskolan: om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete : slutbetänkande.

Fritzes offentliga publikationer, 2006.

Temanummer af Kvinder, Køn og Forskning
Børn og barndomme.

Nr. 3, årgang 14, 2005. Koordinationen for Kønsforskning, 2005.

Temanummer af Gender and Education
Gendered childhoods.

Vol. 17, nr. 5, 2005. Routledge, 2005.

Køn, ligestilling og skole 2005-2009.

Nordisk forskning om genus och jämställdhet i skola och utbildning: 2005-2009.

Jette Romedahl og Hanne Værum Sørensen

Børnehaven De fire Elementer:

en evalueringsrapport om kønsopdelingen fire formiddage om ugen. 2002.

Få 2 bøger for kr. 19,-

pr. stk. + porto og eksp. 39 kr.

spar op til **480 kr.** på dine basisbøger

Få ny inspiration til dit fag og bliv orienteret om tidens vigtigste bøger om pædagogik, psykologi og læring. - spar flere hundrede kroner på dine bøger.

Velkommen i Pædagogisk Bogklub.

Anita Egelund
Anita Egelund, redaktør

Meld dig til på www.paedagogiskbogklub.dk
klik på [Bliv medlem](#) og brug tilbudskoden: **PBK09**

Velkomstillbud fra
PÆDAGOGISK BØGKLUB